

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทูต และประชาชน

ช่วง 2531-2535

นายสุวรรณ บัณฑิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-468-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Interactions among The State,
Capital and Civic Movement, 1988-1992

MR. Suwan Bundit

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate school

Chulalongkorn University

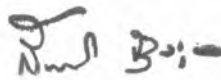
1996

ISBN 974-634-468-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ ทูต และประชาชน ช่วง 2531-2535
โดย นายสุวรรณ บัณฑิต
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ สีมมณี

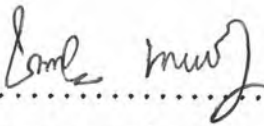

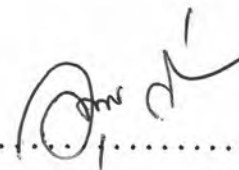
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อึ้งสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ สีมมณี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุวรรณ บัณฑิต : ความสัมพันธ์ ระหว่าง รัฐ ทุน และประชาชน ช่วง 2531-2535 (THE INTERACTIONS AMONG THE STATE, CAPITAL AND CIVIC MOVEMENT, 1988-1992) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี, 292 หน้า. ISBN 974-634-468-4

การศึกษาในครั้งนี้มีเป้าหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทุนและประชาชนในช่วงปี 2531-2535 ว่าจะมีรูปแบบเช่นไร ผลของการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ของรัฐ ทุนและประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าวออกมาในลักษณะที่ รัฐ กับทุน เป็นพันธมิตรและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในขณะที่ภาคประชาชนอยู่ในภาวะที่ตกเป็นรอง การที่รัฐช่วยทุนนั้นเนื่องมาจาก รัฐโดยเหตุผลแล้วต้องอาศัยทุนในการดำรงอยู่ และเป็นเพราะผู้บริหารรัฐและผู้มีอำนาจทางการเมืองในช่วงนั้น ส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของกลุ่มนายทุน นอกจากนั้นผลการศึกษาพบว่า สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองภายในประเทศและต่างประเทศมีส่วนในการหนุนเสริมให้ทุนและรัฐอยู่ในภาวะที่ได้เปรียบประชาชน ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น ด้วยช่องทางทางการเมือง แต่ยังไม่สามารถยกระดับความสัมพันธ์ให้เสมอกับรัฐและทุนได้.

ภาควิชา ..... การปกครอง
สาขาวิชา ..... การปกครอง
ปีการศึกษา ๒๕๓๕

ลายมือชื่อนิสิต ..... *สุวิมล ลิ้มมณี*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *อนุสรณ์ ลิ้มมณี*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม ..... *อนุสรณ์ ลิ้มมณี*

C530187 MAJOR
KEY WORD

GOVERNMENT

STATE / CAPITAL / CIVIC MOVEMENT
SUWAN BUNDIT, : THE INTERACTIONS AMONG THE STATE,
CAPITAL AND CIVIC MOMENT, 1988-1992. THESIS ADVISOR :
ASSO.PROF. ANUSORN LIMMANEE Ph.D.292 pp.
ISBN 974-634-468-4

Aimed at studying the relationships among the state, the capital and the civic movement between 1988 and 1992, this study finds that the relationships were expressed in the alliance between the state and the capital and the inferior status of the civic movement. The close co-operation between the state and the capital resulted from the dependence of the former on the latter and the rise to power of the politicians who represented the capital.

In addition, the political and economic situations at national and international levels also contributed to the gains of the state and the capital at the losses of the civic movement, who could not increase their bargaining power, despites their political rights.

ภาควิชา การปกครอง.....
สาขาวิชา การปกครอง.....
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต *สม ใส*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *สม ใส*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่มีโอกาสที่จะสำเร็จลุล่วงได้ หากไม่ได้รับการเอาใจใส่ คอยดักเตือน ำให้คิดำให้เขียน จาก รศ.ดร.อนุสรณ์ สิมมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่เป็นตัวอย่างของชีวิตเล็กๆแต่เปี่ยมด้วยพลังในชีวิตจริงำให้กับผู้เขียนตลอดมา ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ รศ.ประหยัด หงษ์ทองคำ ที่เอื้ออารีย์เข้ามาแบกรับการเป็นประธาน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งขอขอบคุณ อ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร ที่กรุณาเป็นกรรมการำให้

นอกจากนี้ยังต้องขอบคุณพี่คมสันต์ (พันตำรวจโท คมสันต์ โยธคล), ดุ้ย, น้อยพีและเพื่อนที่เป็นกำลังใจและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันเสมอมา และขอขอบคุณน้องเจี๊ยว(สุวิทย์ บัณฑิต) น้องปาน(สุพร บัณฑิต)และน้องตาเล็ก(สุวัฒน์ บัณฑิต)และคุณปอยนู้(นางสาว หทัยรัตน์ สังขศิลา) ที่คอยช่วยเหลือในหลายประการ หากวิทยานิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว แต่หากวิทยานิพนธ์นี้มีความดีงามที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นบ้าง ขอมอบความดีนั้นำให้กับ พ่อและแม่ ทำำให้ทุกอย่างำในชีวิต

สุวรรณ บัณฑิต

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
สภาพทั่วไปและภูมิหลังการวิจัย	1
ยุคแรก 2475 - 2516	1
ยุค 2 : 2516 - ปัจจุบัน	3
ด้านการเมือง	5
ด้านสังคม วัฒนธรรม	5
ปัญหาการวิจัย	8
เหตุผลของการศึกษา	10
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	12
สมมุติฐานในการศึกษา	12
กรอบคิดทฤษฎี	13
ระเบียบวิธีการศึกษา	13
หน่วยที่ใช้ในการศึกษา	14
เนื้อหาในการศึกษา	14
นิยามศัพท์สำคัญ	14
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี	16
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทูน ประชาชน ในทัศนะของมาร์คคลาสสิก. 16	16
ทัศนะของ Marx และ Engels	18
ทัศนะของ Lenin	24
ทัศนะของ Antonio Craamski	27
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทูน และประชาชน	
ในทัศนะของนีโอมาร์กซิสต์.....	35
การอธิบายแนวทางรัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้น.....	36

	การอธิบายแนวทาง structuralist.....	38
	การอธิบายรัฐในแง่การต่อสู้ของชนชั้น.....	41
	การอธิบายตามแนวทางตรรกะของทุน.....	49
	การอธิบายตามแนวทางของทุนนิยมผูกขาดรัฐ.....	55
	การอธิบายในแนวทางรัฐอิสระ.....	59
	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทุนและประชาชนในกรอบคิดของทฤษฎี	
	โลกที่ 3.....	66
	สรุปกรอบความคิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุน และประชาชนที่	
	ใช้ในการวิเคราะห์	
	ความต้องการดำรงอยู่หวังสืบทอดของระบบทุนนิยม.....	78
	ความเป็นอิสระของรัฐ.....	79
	การเกี่ยวข้องกับต่างชาติ.....	81
	การสร้างความปลอดภัย.....	82
บทที่ 3	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ทุน และประชาชน 2531-2535	
	ความสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี.....	87
	รัฐกับประชาชน.....	92
	รัฐกับทุน.....	98
	รัฐกับระบบราชการและรัฐวิสาหกิจ.....	109
บทที่ 4	เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ 2531-2535	
	และผลกระทบต่อประเทศไทย.....	116
	ก. สงครามอ่าวเปอร์เซีย.....	117.
	ผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ปี 2533.....	123
	ผลกระทบต่อประเทศไทยปี 2534.....	128
	การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ.....	131
	การแก้ไขปัญหาด้านจิตวิทยา.....	132
	นัยสำคัญของมติกรม. กรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย.....	134
	ข. การล่มสลายของโลกคอมมิวนิสต์หรือการสิ้นสุดยุคสงครามเย็น	
	(The End of Cold War).....	135
	ผลกระทบต่อเอเชีย.....	141

	มติคณะรัฐมนตรีไทยกับการสิ้นสุดสงครามเป็น.....	151
	ค. การเกิดขึ้นและการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบภูมิภาคและ องค์กรเกี่ยวกับการค้าโลก (2531-2535).....	154
	การเกิดขึ้นและการขยายตัวของเศรษฐกิจภูมิภาคและองค์กรเกี่ยว กับการค้าโลกกับผลกระทบต่อประเทศไทย.....	167
	มติคณะรัฐมนตรีต่อการเกิดขึ้นการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบภูมิภาค และองค์การการค้าโลก กรณีเขตการค้าเสรี.....	171
	การรวมตัวของประชาคมยุโรปเป็นยุโรปตลาดเดียว.....	178
	นัยสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีกรณีเศรษฐกิจแบบภูมิภาค และการขยายตัวขององค์กรเกี่ยวกับการค้าโลก.....	182
	รัฐกับการเกี่ยวข้องกับต่างชาติ.....	112
บทที่ 5	เศรษฐกิจ การเมืองภายในประเทศช่วง 2531-2535.....	186
	บทบาทของกองทัพ.....	193
	การปรากฏขึ้นของชนชั้นกลางในเมือง.....	196
	กระแสประชาธิปไตยเสรีในระดับสากล.....	198
	นัยสำคัญของการเปิดกว้างทางการเมืองที่มีต่อความ สัมพันธ์ระหว่างรัฐทุนและประชาชน.....	201
	เศรษฐกิจไทยในระหว่างช่วง 2531-2535.....	202
	นัยสำคัญของการปรับนโยบายโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการลง ทุนจากต่างประเทศ ต่อความสัมพันธ์ของรัฐ ทุนและประชาชน.....	232
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	234
	ก. ผลการศึกษาในบทที่ สาม.....	234
	ข. ผลการศึกษาในบทที่ ๔.....	235
	ค. ผลการศึกษาในบทที่ ห้า.....	237
	ข้อเสนอแนะ.....	238
	รายการอ้างอิง.....	240-245
	ภาคผนวก ก.....	246-268
	ภาคผนวก ข.....	269-283
	ภาคผนวก ค.....	284-292

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	แนวทางคลาสสิกของมาร์กและแองเกล.....	24
ตารางที่ 1.2	แนวทางคลาสสิกของเลนิน.....	27
ตารางที่ 1.3	แนวทางคลาสสิกของแกรมมี่.....	34
ตารางที่ 3.1	สัดส่วนข้อเรียกร้องของกลุ่มทุนและประชาชนต่อมติคณะ รัฐมนตรีช่วง 2531-2535.....	91
ตารางที่ 3.2	สัดส่วนมติคณะรัฐมนตรีที่ตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของทุน และประชาชน ช่วง2531-2535.....	91
ตารางที่ 3.3	สัดส่วนของมติคณะรัฐมนตรีทั้งหมดที่ตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง ของทุนและประชาชน ช่วง 2531-2535.....	92
ตารางที่ 3.4	ประเภทของข้อเรียกร้องของประชาชน และสัดส่วนที่ได้ รับการพิจารณา ช่วง2531-2535.....	93
ตารางที่ 3.5	ประเภทของโครงการที่ได้รับการพิจารณาเป็นร้อยละ....	99
ตารางที่ 3.6	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำแนกตามอาชีพ.....	105
ตารางที่ 3.7	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2531 แยกตามสัดส่วน อาชีพ.....	106
ตารางที่ 3.8	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2535 แยกตาม ประเภทอาชีพ.....	107
ตารางที่ 3.9	สัดส่วนของมติคณะรัฐมนตรีในการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับ ระบบราชการและรัฐวิสาหกิจ ช่วง 2531-2535.....	110
ตารางที่ 3.10	เปรียบเทียบสัดส่วนมติครม.ระหว่างกัน ประชาชน รัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ ช่วง 2531-2535.....	111
ตารางที่ 3.11	สัดส่วนข้อเรียกร้องและการพิจารณาระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ ที่ได้รับการพิจารณาทั้งหมด.....	112
ตารางที่ 3.12	สัดส่วนข้อเรียกร้องของประชาชนที่ได้รับการพิจารณา และมติครม.เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ ต่อมติคณะรัฐมนตรีทั้งหมด.....	113

ตารางที่ 4.1	ราคาน้ำมันในตลาดโลก.....	119
ตารางที่ 4.2	อัตราเงินเฟ้อของโลกและประเทศอุตสาหกรรม.....	120
ตารางที่ 4.3	สัดส่วนการค้าระหว่างไทยกับประเทศไทยในอ่าวเปอร์เซีย ก่อนสงครามอ่าว(2529-2532).....	124
ตารางที่ 4.4	สัดส่วนการนำเข้าน้ำมันดิบจากประเทศในอ่าวเปอร์เซีย....	125
ตารางที่ 4.5	สินค้าออกของประเทศแถบอ่าวเปอร์เซีย 2529-2533.....	126
ตารางที่ 4.6	สัดส่วนสินค้าเข้าสินค้าออกผยช่วงวิกฤตการณ์.....	127
ตารางที่ 4.7	ภาวะเศรษฐกิจบางประการในช่วง 2534.....	128
ตารางที่ 4.8	มติคณะรัฐมนตรีไทยกับวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย.....	130
ตารางที่ 4.9	เปรียบเทียบดุลการค้าระหว่างประเทศ 2528-2535.....	138
ตารางที่ 4.10	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศ ยุโรปตะวันออก.....	146
ตารางที่ 4.11	ภาวะการส่งออกของไทยในกลุ่มยุโรปตะวันออก 1985-1992	148
ตารางที่ 4.12	การนำเข้าของไทยจากยุโรปตะวันออก.....	149
ตารางที่ 5.2	จีเอ็นพีและรายได้ประชาชาติ.....	205-206
ตารางที่ 5.4	เงินคงคลังและส่วนเกินของดุลงบประมาณ ปีงบประมาณ 2523-2535.....	207
ตารางที่ 5.5	การใช้จ่ายของภาครัฐต่อสัดส่วนจีเอ็นพี.....	208
ตารางที่ 5.6	เงินสำรองระหว่างประเทศ 2531-2535.....	209
ตารางที่ 5.7	การลงทุนสุทธิโดยตรงจากต่างประเทศ 2531-2535.....	229